

באר

ה"אור החיים הקדוש"

סדר לימוד ב"אור החיים" הקדוש

כתקנת מורינו הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

אלימלך בידרמן

שליט"א

כתקנת מורינו הגה"צ רבי

פרשת פקודי
פ"ה

כל האופנים שהאור החיים הק' מדבר מוירעדיג על אלה פקודי המשכן

אלה פקודי המשכן משכן העדת אשר פקד על פי משה עבדתי
הלויים ביד איתמר בן אהרן הכהן: (ל"ח: כ"א)

אלס פקודי וגו'. אומרו אלה לפסול כל מנינים שבעולם, כי כל מה שימנה אדם מקנינים המדומים אין מניינו מנין ושמור מורה עליו מה אתה מונה, אבל מנין זה עומד לעולם, והטעם: להיות מנין המשכן המופלא אשר שכן שם אלהי עולם ה'.

עוד ירצה על דרך אומרם ז"ל (בבא מציעא דף מ"ט): אין ברכה שורה לא בדבר הספור ולא בדבר המנוי, וכאן אמר אלה פקודי, פירוש, לאלה יש מנין ואין הקפדה, כי מנין זה אדרבא, מניינו תביא הברכה, כי כל פרט שירבה במספר תגדיל הזכות ותסובב הברכה למרבה. והטעם, להיותו של המשכן:

עוד ירמוז באומרו אלה על דרך אומרם ז"ל (ויקרא פ"א): אם עשית חבילות וכו', עשה כנגדן חבילות של מצות, כי צריך האדם לתקן החטא בדוגמא.

והנה ישראל חטאו ואמרו (שפי' ל"ז ד'): "אלה אלהיך", לזה באה אלה זאת בבחינת הזכות לכפרת עון זה, ותמצא כי אמרו (רבה): העדות, שעדות הוא להם שנתכפר עון העגל.

וכשתדקדק תמצא כי כל פרטי עון העגל בא כנגדן במשכן, הם התאוו תאוה (ל"ז ט'): "אלהים אשר ילכו לפניהם", הנה הנם הכינו מקום לה' אלהים אמת להיות לפניהם; הם בנו מזבח והעלו עולות (ט"ו), הנה הנם הכינו מזבח להעלות עולות ושלמים לה'; הם נתנו זהבם, הנה הנם נתנו זהבם וכסףם וכל כלי חמדתם לה'; הם פרקו נזמיהם, הנה הנם הביאו האנשים על הנשים, לא נזם לבד אלא כל עדים מעליהם וכל כלי חמדה, וכמו שפירשנו בפרשת ויקהל (ל"ט ט'): הם עשו ממונים עליו לעשותו, הנה הנם פקדו בצלאל לעשות וכו', אמרו: אלה אלהיך הנה אלה פקודי לכפרה:

עוד ירצה על זה הדרך: להיות שמשה עשה המספר לישראל המובא בית ה', לזה באה התורה והצדיקתו, ואמרה אלה פקודי וגו', פירוש, על דרך אומרם (ויקרא כ"ג, ב'): "אלה הם מועדי", מה הוא המספר שה' מצדיק, אשר פוקד על פי משה, דקדק לומר על פי משה, ולא אמר: "אשר פקד

משה", הטעם, כי לא היה הזולת עמו להצטדק אלא מפיו אנו חיינ, שכן כתיב (ל"ז ב'): ויקחו מלפני משה, שהוא לבדו לקח הכל.

וטעמו של משה שהביא עצמו לידי חשד, אולי שלא עלה בדעתו חשד זה להשמר ממנו, כי איך יחשדו אותו וה' מדבר עמו בכל עת, אם ח"ו ימצא בו עול ימאסנו אלוה הודע נסתרות, ואין צריך לומר שלא ידבר אתו עוד אלהים,

או דקדק מאמר ה' שאמר לו (ויקרא פ' פסוק ט'): "דבר אל בני ישראל ויקחו לי" וגו', כמו שפירשנו במקומה, כי צוה לו להיות הוא גזבר לבדו, וישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בס' אף על פי שפושעים יכשלו בס':

עוד ירצה על זה הדרך: אלה פקודי המשכן, ומי יצדיק שכן הוא ולא יותר? לזה אמר: משכן העדות, פירוש, המשכן הוא יעיד על הדבר, על דרך אומרם ז"ל (שמו"ר פ"ג): בפסוק "ויקם משה את המשכן", שלא היה אחד מישראל יכול להעמידו, וזה לשונם: כמה חכמים היו שם ולא היו יכולין להקים את המשכן וכו', ולא היו יודעים לישב אותו, כל אחד נטל מלאכתו והלך אצל משה וכו', ושרתה רוח הקודש על משה והקים את המשכן. ע"כ.

זה הוא עדותו היותו נקי כפים שאין חמס בכפיו, שאין הקדוש ברוך הוא עושה נס לעושי עול, ובפרט במקום עצמו שנעשה בו העול ח"ו,

ואם תאמר: ומה עדות הוא זו? יש לתלות כי לצד כי משה היה גבור חיל, גבורתו עמדה לו שהעמידו מה שלא היה כח כמו כן בזולתו, לזה גמר אומר: עבודת הלויים ביד איתמר וגו', פירוש, הלא תמצא שעבודת הלויים שהיא ביד איתמר היא קרשי המשכן ובריחי ועמודיו ואדניו, והם המורידים אותו בנסעם ומקימין אותו בחנותם, דכתיב בפרשת במדבר (במדבר א', י"א): "ובחנות המשכן יקימו אותו הלויים", הרי שהלויים היו מפרקין ומקימין אותו, אם כן לא מניעת הכח היא הסיבה, וכפי זה הרווחנו כוונת אומרם עבודת הלויים וגו' ביד איתמר, שאין ידוע מה בא ללמד ומה שייכות למאמר זה כאן, ולמה לא אמר אלא איתמר ולא אלעזר הגדול? ולדרכינו יבא על נכון.

ועדיין יש לתלות לצד החכמה, כי משה חכם וחריף היה, וידע להקימו ולעולם לא נעשו מעשה נסים, לזה אמר: ובצלאל בן אורי וגו' עשה את כל אשר צוה ה', ואמרו

באר ה"אור החיים הקדוש"

פרשת פקודי פ"ה

להתבטל ח"ו, ומהם על עבודתו, ומהם על עובדיו, ומהם על מלאכתו; והתחיל במינוי קיום המשכן, ואמר: משכן העדות, פירוש, פקודת המשכן הוא העדות, שהיא התורה, כי כל זמן שישראל עוסקים בתורה ומקיימין מצותיה, יתקיים המשכן, וזולת זה אין משכן, והוא אומרם ז"ל (פמ"ד י"ג) בפסוק (פסלים, פס) "אוהל שכן באדם": וכי באדם שכן אהל? אלא באמצעות "אדם" - אם יכינו לבם ללמוד תורה ולקיים מצותיה, ולא דוקא עדות הכתובה בלוחות ובספר כתובה, אלא אשר פוקד על פי משה, פירוש, תורה שבעל פה שנמסרה למשה לפה ולא לכותבה,

ב', יכוין על פקודת משה, שפקיד הוא בדבר זה לצוות משפטיו ודיניו של משכן,

מינוי ג', הם העובדים במשכן עבודת הלויים פירוש הם ממונים על עבודת המשכן.

מינוי ד', הם אהרן ובניו, ושלתם רמזם הכתוב: איתמר ואהרן - הרי נאמר בפירוש, ואלעזר רמזו באומרם בן אהרן, כי אני יודע כי איתמר בנו של אהרן הוא, אלא לרמז על אלעזר. ואולי שלא הזכירה התורה אהרן כל עיקר במינוי המשכן אלא בניו, ואומרם: בן אהרן הכהן, יכוין אל אלעזר, ולא הזכיר אהרן, לצד שעדיין חסר תיקון מעשה העגל שעשה, כי אחרי כן מתו ב' בניו והביא כפרתו ביום ח' למילואים, אשר על כן לא הזכיר פקודתו אלא הזכיר שמו עם בנו.

מינוי ה', הוא העושה מלאכת המשכן והוא שאמר ובצלאל וגו' עשה וגו' ואתו אהליאב וגו', נמצאת אומר שהממונים בפרט זה של המשכן הם ה':

א' - התורה, היא מושלת על קיומו: אם יתקיים אם לאו;

ב' - משה, ממונה על מצותו באיזה אופן יעשה ויתנהג;

ג' - הלויים, לעבוד לפרוק ולטעון וכו';

ד' - הכהנים, לעבוד העבודות ולהתמנות על הלויים בעבודתם;

ה' - ובצלאל ואהליאב על המלאכה, ועל אלה אמר: אלה פקודי המשכן;

ז"ל שאפילו דברים שלא אמר לו משה, הסכימה דעתו; ואתו אהליאב וגו' חרש וגו', ואף על פי כן לא עמדה לו חכמתו, וכאומרם במדרש (פמ"ד פ"ה) שגם אומנות האומנים לא הועילה. וכפי זה הרווחנו כוונת הכתוב בהודעת מעשה בצלאל אחר שכבר ידענו זה פעמים ושלוש בפרשת ויקהל, אלא בא לחזק עדות נס המשכן, לומר: הא למדת שאין זה אלא נס וזו הוא עדות המשכן על פקודיו. ולדרך זה אומרם אשר פוקד על פי משה, לומר שעל זה באה העדות להסיר החשד ממנו:

עוד ירצה על דרך אומרם ז"ל (פ"ה פ"ה) שהמשכן היה כפרה על מעשה העגל, עוד אמרו בחולין (מ"ה פ"ה) כי שקולה עבודה זרה ככל התורה כולה, והוא אומרם אלה פקודי, פירוש, על דרך שתרגם אונקלוס (ויקרא כ"ז, ל"ד) "אלה המצוות" - "אלין פקודיא", המצוות שתלויים במשכן, משכן העדות אשר פוקד וגו', פירוש, כל המצוות שבתורה שנצטווה משה, כולם ישנם במצוות המשכן, ובוזה יכפר המשכן על העגל ששקול כנגד כל התורה.

ואולי שנתכוון לרמז הענין בחשבון פקודי המשכן, שעולה תרי"ה, והם תרי"ג מצוות וב' הלוחות. ומעתה אלה תשכחנה כי נתקן בפקודי המשכן. ואומרם עבודת הלויים, בא לשמור את הדבר, לבל תאמר: כיון שנתכפר עון העגל, אשר הוא יסובב הסרת עבודה מהבכורות, כמאמרם ז"ל (פמ"ד פ"ה), אם כן תחזור העטרה ליושנה ויעבדו הבכורות עבודת המשכן, לזה אמר סמוך לדבר: עבודת הלויים, פירוש, עבודה זו אינה אלא ללויים. כאן כלל כל שבט לוי - בין הכהנים בין הלויים, כי גם הכהנים יקראו לויים, דכתיב (דברים כ"ז, ט"ז): "והכהנים הלויים", ואומרם ביד איתמר וגו', פירוש, לא מבעיא עבודות המעולות של הכהנים, ולא מבעיא עבודות הלויים המעולות של בני קהת ובני גרשון, אלא אפילו עבודה הקלה של הלויים ביד איתמר, שהם הקרשים והאדנים, הדבר במקומו עומד.

ומזה אתה למד כי לא נמחק עון העגל מחק שאין רשומו ניכר, והעד הנאמן (פס"ז ל"ג ד"ה): "וביום פקדי" וגו':

עוד ירמז באומרם פקודי המשכן, לשון מינוי, על דרך אומרם (פמ"ד ד' ט"ז): "ופקודת אלעזר", שהוא לשון מינוי על הדבר. והודיע הכתוב כל מינויי המשכן: מהם ממונים על המשכן עצמו להתקיים או

לעילוי נשמת
הרה"ח ראובן בן הרה"ח ישראל עוזר קליין זצ"ל
נלב"ע בחג השבועות תשע"א